ĢENERĀLADVOKĀTA F. DŽ. DŽEIKOBSA [*F. G. JACOBS*] SECINĀJUMI, sniegti 2005. gada 27. oktobrī [1]

1. Šī lieta attiecas uz to izdienas gadu aprēķināšanu, kas Padomes ierēdnei pēc viņas valsts sistēmā uzkrātās vecuma pensijas pārcelšanas saskaņā ar vienotas likmes izpirkuma vērtību ieskaitīti Kopienu pensiju sistēmā. Turklāt šī lieta skar būtiskus vienlīdzīgas attieksmes jautājumus.

2. Šajā lietā apskatāmie aprēķini tika veikti saskaņā ar attiecīgām Civildienesta noteikumu normām un Padomes piemērošanas noteikumiem.

3. Apelācijas sūdzības iesniedzēja Pirmās instances tiesā apstrīdēja lēmumu, kurā ietverti šie aprēķini, un norādīja uz šo tiesību normu prettiesiskumu, pamatojoties uz to, ka tās it īpaši pārkāpj vienlīdzīgas attieksmes principu.

4. Aspekti, pret kuriem prasītāja iebilst, būtībā ir šādi:

— aprēķinos izmantotās aktuārās vērtības ir diskriminējošas pret sievietēm;

— šīs aktuārās vērtības ir diskriminējošas arī vecuma dēļ, jo tās progresējoši nelabvēlīgi ietekmē visus ierēdņus, ja to vecums amatā iecelšanas brīdī ir lielāks; un

— divas valūtu konvertēšanas formulas, kas izmantotas, lai citā valūtā noteiktu summu pārrēķinātu līdzvērtīgā summā *euro*, var radīt atšķirīgu attieksmi, nostādot neizdevīgākā stāvoklī tos ierēdņus, kuri veikuši iemaksas pensiju sistēmā dalībvalstī ar stipru valūtu.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

Atbilstošais tiesiskais regulējums

Diskriminācijas aizliegums

5. EKL 12. pants aizliedz diskrimināciju pilsonības dēļ Līguma piemērošanas jomā.

6. EKL 141. pantā noteikts, ka dalībvalstīm jāpiemēro princips par vienādu samaksu par vienādu darbu. Šajā sakarā "atalgojums" ir jebkura atlīdzība, ko darba ņēmējs par darbu tieši vai netieši saņem no darba devēja.

7. Padomes Direktīva 79/7/EEK [2] tostarp ir piemērojama tiesību aktos noteiktām vecuma pensijas sistēmām. Tās 4. panta 1. punktā noteikts:

"Vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nepastāv nekāda — ne tieša, ne netieša — diskriminācija dzimuma dēļ, jo īpaši atsaucoties uz civilo vai ģimenes stāvokli, konkrēti, attiecībā uz:

— sociālā nodrošinājuma sistēmu darbības apjomu un pieejas nosacījumiem,

— pienākumu veikt iemaksas un iemaksu aprēķināšanu,

— pabalstu aprēķināšanu, ietverot palielinājumus, kas maksājami attiecībā uz laulāto un par apgādājamiem, un nosacījumus, kas reglamentē termiņus, kuros ir tiesības uz pabalstiem, un to saglabāšanu."

8. Padomes Direktīva 86/378/EEK [3] tostarp ir piemērojama nodarbinātības pensiju sistēmām. Tās 5. panta 1. punktā noteikts:

"Saskaņā ar turpmāk izklāstītajiem noteikumiem vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nepastāv nekāda — ne tieša, ne

2 — Padomes 1978. gada 19. decembra Direktīva 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos (OV 1979, L 6, 24. lpp.).

3 — Padomes 1986. gada 24. jūlija Direktīva 86/378/EEK par vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā arodnodrošinājuma sistēmā (OV L 225, 40. lpp.), kas grozīta ar Padomes 1996. gada 20. decembra Direktīvu 96/97/EK (OV 1997, L 46, 20. lpp.).

netieša, konkrēti atsaucoties uz laulātību vai ģimenes stāvokli — diskriminācija dzimuma dēļ, jo īpaši attiecībā uz:

— sociālā nodrošinājuma sistēmu darbības apjomu un pieejas nosacījumiem,

— pienākumu veikt iemaksas un iemaksu aprēķināšanu,

— pabalstu aprēķināšanu, ietverot palielinājumus, kas maksājami attiecībā uz laulāto vai apgādājamiem, un nosacījumiem, kas reglamentē termiņus, kuros ir tiesības uz pabalstiem, un to saglabāšanu."

9. Saskaņā ar 6. panta 1. punktu:

"Vienlīdzīgas attieksmes principam pretrunā ir tādi noteikumi, kuri, jo īpaši atsaucoties uz laulību vai ģimenes stāvokli, tieši vai netieši pamatojas uz dzimumu un ar kuriem:

[..]

h) nosaka atšķirīgus pabalsta līmeņus, izņemot tiktāl, ciktāl var būt vajadzīgs, lai ņemtu vērā aktuāro aprēķinu koeficientus, kuri noteiktu iemaksu sistēmās atšķiras [atkarībā no dzimuma].

Noteiktu iemaksu fondu pabalstu sistēmās daži elementi (to piemēri ir pievienoti) var atšķirties, ja summu nevienlīdzība veidojas, piemērojot aktuāros koeficientus, kas atšķiras atkarībā no dzimuma laikā, kad ievieš fonda sistēmu;

[..]"

10. To elementu piemēri, kas var būt nevienlīdzīgi attiecībā uz noteiktu iemaksu fondu pabalstu sistēmām, kā minēts 6. panta 1. punkta h) apakšpunktā, noteikti pielikumā un ietver "pensijas tiesību nodošanu".

11. Tomēr Kopienu pensiju sistēma nav ne tiesību aktos noteikta pensiju sistēma, ne arī nodarbinātības pensiju sistēma, tā ir izveido-

ta ar Eiropas Kopienu Civildienesta noteikumiem (turpmāk tekstā — "Civildienesta noteikumi") [4].

12. Šīs lietas apstākļu rašanās laikā Civildienesta noteikumu 1.a panta 1. punktā bija noteikts: "Atbilstoši šiem Civildienesta noteikumiem, bet neskarot attiecīgos noteikumus, kuros ietverta prasība pēc noteikta civilstāvokļa, ierēdņiem ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, nepieļaujot ne tiešu, ne netiešu atsaukšanos uz rasi, politiskiem, filozofiskiem vai reliģiskiem uzskatiem, dzimumu vai seksuālo orientāciju" [5].

Atbilstošās pensiju tiesību normas

Vispārējās normas

13. Ar Civildienesta noteikumu 77. pantu un turpmākiem pantiem ir izveidota pensiju sistēma ierēdņiem, un sīki izstrādāti noteikumi, kas to regulē, ietverti Civildienesta noteikumu VIII pielikumā.

14. Šīs lietas apstākļu rašanās laikā saskaņā ar 77. pantu pensija bija ne mazāka kā 2 % no ierēdņa gala algas par katru dienesta gadu, bet ne vairāk kā 70 %. Saskaņā ar 83. pantu pabalstus sedz no Kopienu budžeta un dalībvalstis kopīgi garantē šo pabalstu samaksu, taču ierēdņiem jāfinansē viena trešdaļa no pensiju programmas izmaksām.

15. Šīs iemaksas tiek veiktas kā atskaitījumi no algas procentu izteiksmē, kuru apmērs ir vienāds visiem ierēdņiem un kuri periodiski tiek pārskatīti tā, lai visu ierēdņu kopējā atskaitījumu summa maksimāli būtu pietuvināta vienai trešdaļai no izmaksājamām pensijām [6].

4 — Padomes 1968. gada 29. februāra Regula Nr. 259/68 (EEK, *Euratom*, EOTK), ar ko pieņem Eiropas Kopienu Civildienesta noteikumus, Kopienu pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību un ievieš īpašus pasākumus, kas uz laiku attiecināmi uz Eiropas Kopienu Komisijas ierēdņiem (OV L 56, 1. lpp.), kas vairākas reizes grozīta. 1.a pants tika ieviests ar Padomes 1998. gada 7. aprīļa Regulu Nr. 781/98(EK, EOTK, *Euratom*), ar kuru groza Civildienesta noteikumus attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi (OV L 113, 4. lpp.).

5 — Kopš 2004. gada 1. maija līdzvērtīga tiesību norma ir 1.d panta 1. punkts:
"Piemērojot Civildienesta noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpašību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai citu uzskatu, piederības nacionālajai minoritātei, īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ."

6 — Kopējo atskaitījumu summa Eiropas Savienības budžeta ieņēmumu sadaļā tiek norādīta kā "ierēdņu iemaksas pensiju programmā" (lai arī tie nav tiešie izdevumi, bet gan drīzāk izmaksu samazinājums), šajā sadaļā norāda arī pārceltās pensijas, pensiju iemaksas un ierēdņu iemaksas par (nepamaksātu) atvaļinājumu personisku iemeslu dēļ (kas visi ir tieši ieņēmumi). Faktiski visu šo iemaksu kopsumma ir tā, kurai vajadzētu būt tādai pašai kā vienai trešdaļai no izmaksātajām pensijām, lai arī lielāko daļu no tām veido atskaitījumi no algas.

16. Tādējādi Civildienesta noteikumu 83. panta 4. punktā [7] lietas apstākļu rašanās laikā bija noteikts:

"Ja pensiju programmas aktuārais novērtējums, ko pēc Padomes lūguma veic viens vai vairāki kvalificēti eksperti, norāda, ka ierēdņu iemaksas nav pietiekamas, lai finansētu vienu trešdaļu no pabalstiem, ko maksā atbilstīgi pensiju programmai, budžeta lēmējinstitūcijas [..] nosaka, kādas izmaiņas jāveic iemaksu likmēs vai pensionēšanās vecumā."

Pensijas tiesību pārcelšana uz Kopienu sistēmu

17. Lietas apstākļu rašanās laikā VIII pielikuma 11. panta 2. punktā bija noteikts:

"Ierēdnis, kurš uzsāk dienestu Kopienās pēc:

— darba valsts pārvaldē, valsts vai starptautiskā organizācijā, vai

— darbības nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā,

ir tiesīgs pēc štata ierēdņa statusa iegūšanas iemaksāt Kopienām vai nu izdienas pensiju tiesību, kas iegūtas pamatojoties uz šādu darbu vai statusu, aktuāro ekvivalentu vai vienotas likmes izpirkuma vērtību [8].

Tādā gadījumā iestāde, kurā ierēdnis strādā, ņemot vērā viņa pakāpi štata ierēdņa statusa iegūšanas brīdī, nosaka dienesta gadu skaitu, kas dod tiesības uz pensiju un kurus viņam ieskaita tekošajā pensiju programmā par iepriekšējo dienesta laiku, pamatojoties uz aktuārā ekvivalenta apmēru vai summām, kuras atmaksātas atbilstoši iepriekšminētajam."

Pensijas tiesību aprēķināšana pēc to pārcelšanas

18. Vispārīgie noteikumi par Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 11. panta 2. punkta izpildi būtībā ir kopīgi dažādām iestādēm.

7 — Pašreiz atcelts un aizstāts ar 83.a pantu, kura sīki izstrādāti īstenošanas noteikumi, tajā skaitā tie, kuri nosaka Eiropas Kopienu statistikas biroja (*Eurostat*) aktuārā novērtējuma nepieciešamību, ietverti XII pielikumā.

8 — Šis mazliet neskaidrais termins angļu valodā, šķiet, ir lietots tikai Civildienesta noteikumos, un tas varētu būtu tulkojums no franču valodas termina "forfait de rachat". To, iespējams, labāk var saprast, skaidrojot kā vienreizēju novērtējumu personas iegūtajām tiesībām pensiju sistēmā.

Saskaņā ar šo noteikumu, kurus Padome pieņēma 1992. gada 13. jūnijā, 10. panta 2. punktu ieskaitāmo izdienas gadu skaits ir jāaprēķina no kopējās pārskaitāmās summas, kas samazināta par 3,5 % par katru gadu laika periodā no štata ierēdņa statusa iegūšanas līdz faktiskajam pārskaitīšanas datumam (izņemot laika periodus, kuros šī summa nav novērtēta no jauna, vai ja netiek noteikti procenti pēc valsts sistēmā uzkrātās pensijas pārcelšanas).

19. Padomes izpildes noteikumu 10. panta 3. punkta normās, kas attiecināmas uz šo lietu, noteikts:

"Ieskaitāmo izdienas gadu skaits ir jāaprēķina, pārveidojot:

— pārskaitāmo summu (A) par potenciālo pensiju (P), koriģējot to ar aktuāro vērtību (V), kuru nosaka budžeta lēmējinstitūcijas saskaņā ar Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 39. pantu [..] saskaņā ar formulu P = A/V,

— šo pensiju (P) par izdienas gadiem Civildienesta noteikumu izpratnē (Y), ņemot vērā pamata ikgadējo darba samaksu (S), kas atbilst štata ierēdņa statusa pakāpei [..] saskaņā ar formulu Y = P x 100/S x 2.

[..]"

20. Izpildes noteikumu II pielikumā minētās izmantojamās aktuārās vērtības attiecībā uz sievietēm visos gadījumos ir noteiktas lielākas nekā attiecībā uz vīriešiem, atspoguļojot statistiku par vidējo paredzamo dzīves ilgumu. Šīs vērtības un atšķirības tajās attiecībā uz vīriešiem un sievietēm palielinās, palielinoties vecumam.

21. No iepriekš minētajām formulām ir redzams, ka, pārceļot attiecīgu A summu, potenciālā pensija (P) samazinās, palielinoties aktuārai vērtībai (V), jo P ir vienāds ar A dalīts ar V. Papildus tam izdienas gadu (Y) skaits samazināsies, ja štata ierēdņa statusa pakāpei atbilstošā pamata darba samaksa (S) palielinās, jo Y aprēķina, P dalot ar S un reizinot ar divi.

Valūtu konvertēšanas formulas

22. Šo izpildes noteikumu 10. panta 4. punkts attiecas uz pārskaitītās summas konvertēšanas kārtību, ja šī summa aprēķināta citā valūtā, nevis Beļģijas frankos, kā tas bija noteikts sākotnēji (tagad *euro*). 10. panta

4. punkta b) apakšpunkta trešās un ceturtās daļas attiecīgajos izvilkumos noteikts:

"summas daļu par laika periodu pēc 1971. gada 31. decembra ir jākonvertē, pamatojoties uz vidējo koriģēto likmi, ko nosaka Komisija laika periodam no 1972. gada 1. janvāra līdz štata ierēdņa statusa iegūšanai [..].

Tomēr pēc ierēdņa pieprasījuma [..] summa (A), ko izmanto aprēķinos, ir jākonvertē, pamatojoties uz koriģēto likmi, kas ir spēkā pensijas tiesību pārcelšanas dienā. Šādā gadījumā darba samaksai (S) un aktuārai vērtībai (V), ko izmanto, aprēķinot pārskaitāmos izdienas gadus, ir jāatbilst atalgojumam, kas atbilst štata ierēdņa statusa pakāpei [..], kas ir spēkā pensijas tiesību pārcelšanas dienā, un aktuārai vērtībai, atbilstoši ierēdņa [..] vecumam šajā dienā."

23. Šajā prasībā pirmā konvertēšanas formula tiek saukta par "i) variantu" un otrā — par "ii) variantu".

24. Ja tajā periodā, kurā tika veiktas iemaksas iepriekšējā pensiju sistēmā, valūtas, no kuras A summa tiek pārskaitīta, vērtība ir kritusies salīdzinājumā ar valūtu, kurā tā tiek konvertēta, attiecīgais ierēdnis var nokļūt mazāk izdevīgā stāvoklī. Tādējādi i) variants veidots, lai kompensētu šādas izmaiņas, ja tiek piemērota vidējā maiņas likme šajā periodā. Tomēr saskaņā ar ii) variantu ierēdnis var izvēlēties maiņas likmi pārskaitīšanas dienā, kas, šķiet, varētu būt izdevīgi, ja sākotnējās valūtas vērtība ir palielinājusies, kaut gan šis izdevīgums var tikt kompensēts līdz zināmai pakāpei, jo darba samaksa (S) un aktuārā vērtība (V) tiek aprēķinātas pārskaitīšanas dienā un tādējādi var būt lielākas nekā tad, ja tās aprēķinātas štata ierēdņa statusa iegūšanas dienā.

Fakti un administratīvā procedūra

25. Lindorfera [*Lindorfer*], apelācijas sūdzības iesniedzēja šajā lietā, ir Austrijas pilsone, kura 1996. gada septembrī kļuva par Padomes ierēdni kā pārbaudāmā ierēdne un 1997. gada jūnijā ieguva A 5 pakāpes štata ierēdņa statusu.

26. Pirms kļūšanas par Padomes ierēdni viņa trīspadsmit gadus un trīs mēnešus strādāja un veica iemaksas pensiju sistēmā Austrijā. 1999. un 2000. gadā viņa veica attiecīgas darbības, lai viņas Austrijā iegūtās pensijas tiesības tiktu pārceltas Kopienu pensiju sistēmā. 2000. gada 7. novembrī viņa saņēma

paziņojumu (turpmāk tekstā — "apstrīdētais lēmums") [9], ar kuru viņai tika paziņots izdienas gadu skaits, kas viņai tiks ieskaitīti. Aprēķinos tika izmantotas iepriekš minētās aktuārās vērtības un valūtas konvertēšanas formulas ii) variants, tādējādi kopā aprēķinot piecus gadus, piecus mēnešus un astoņas dienas.

27. Lindorfera iesniedza sūdzību, ar kuru apstrīdēja šo lēmumu, apgalvojot, ka Civildienesta noteikumu 11. panta 2. punkts un izpildes noteikumu 10. panta 3. un 4. punkts ir prettiesiski, jo tie ir pretrunā Kopienu tiesībās noteiktajiem principiem un tiesībām, un tādējādi tie ir jāatceļ. 2001. gada 31. maijā sūdzība tika noraidīta, un Lindorfera iesniedza prasību Pirmās instances tiesā [10].

Pārsūdzētais spriedums

28. Tās prasībā Lindorfera atkārtoti ir norādījusi, ka Civildienesta noteikumu 11. panta 2. punkts un izpildes noteikumu 10. panta 3. un 4. punkts ir prettiesiski. Tomēr nav jāapskata pārsūdzētā sprieduma aspekti saistībā ar Civildienesta noteikumiem, jo apelācijas sūdzībā viņa apstrīd tikai veidu, kādā Pirmās instances tiesa izvērtējusi viņas argumentus par izpildes noteikumiem. Attiecīgās sprieduma daļas var apkopot šādi.

Aprēķinos iekļautā norāde uz vecumu un darba samaksu

29. Lindorfera norādīja, ka aprēķinā saskaņā ar ii) variantu ir iekļautas norādes uz ierēdņa vecumu un algu pensijas tiesību pārcelšanas dienā, nevis štata ierēdņa statusa iegūšanas dienā, kā tas ir saskaņā ar i) variantu, tādējādi diskriminējot savā starpā ierēdņus, attiecībā uz kuriem izmantots šis variants.

30. Pirmās instances tiesa šo argumentu vispirms apskatīja sprieduma 69. punktā. Vērtējums — kā to tiesas sēdē "norādīja" prasītāja — balstījās uz izpildes noteikumu 10. panta 4. punkta b) apakšpunkta kļūdainu izpratni, jo saskaņā ar šo pantu attiecīgā darba samaksa ir tā, kura noteikta štata ierēdņa statusa pakāpei, kurā ierēdnis sākotnēji iecelts, un kura koriģēta pensijas tiesību pārcelšanas dienā, un nevis tai pakāpei, kura ierēdnim faktiski šajā dienā ir.

9 — 2000. gada 3. novembris.

10 — 2004. gada 18. marta spriedums lietā T-204/01 *Lindorfer/Padome* (*Recueil FP*, I-A-83. un II-361. lpp.).

31. Pirmās instances tiesa sprieduma 88. un 89. punktā ir atzinusi, ka ii) variantā ir loģiski, ja tiek izmatots ierēdņa vecums un darba samaksa pensijas tiesību pārcelšanas dienā, un i) variantā visi rādītāji jānosaka vienā un tajā pašā dienā (štata ierēdņa statusa iegūšanas dienā). Tiesa uzsvēra, ka i) variantā no pārceltās summas tiek atskaitīti 3,5 % par katru gadu laika periodā no štata ierēdņa statusa iegūšanas līdz faktiskajam pārcelšanas datumam (izņemot laika periodus, kuros šī summa nav novērtēta no jauna, vai ja netiek noteikti procenti pēc valsts sistēmā uzkrātās pensijas pārcelšanas), turpretim, izmantojot ii) variantu, šādi procenti netiek atskaitīti.

Konvertēšana no "stipras" valūtas un "vājas" valūtas

32. Lindorfera apgalvoja, ka, ja pastāvīgi izmanto i) variantu konvertēšanai no vājas valūtas un ii) variantu konvertēšanai no stipras valūtas, tad pirmajā gadījumā tiek ieskaitīti vairāk izdienas gadi salīdzinājumā ar otro gadījumu, un tas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam.

33. Pirmās instances tiesa sprieduma 76. un 77. punktā šo argumentu noraidīja, būtībā pamatojoties uz to, ka detalizētie dati, kurus prasītāja iesniedza, netika salīdzināti ar līdzīgiem rādītājiem, jo minētās situācijas salīdzinājumā ar viņas pašas situāciju būtiski atšķīrās tādos rādītājos kā vecums, dzimums, ierēdņa statusa pakāpe un tika izkropļotas, izmantojot neatbilstošus pieņēmumus, kā arī pamatojoties uz to, ka sūdzības pamatā bija nevis izpildes noteikumos esošo divu variantu sekas, bet gan aprēķinos izmantotās valūtas svārstību sekas.

Aktuāro vērtību izmantošana

34. Lindorfera norādīja, ka aktuāro vērtību izmatošana aprēķinos saskaņā ar izpildes noteikumu 10. panta 3. punktu rada pamatu diskriminācijai dzimuma un vecuma dēļ, jo šīs vērtības sievietēm ir noteiktas lielākas un palielinās, palielinoties vecumam. Šai atšķirīgajai attieksmei nav objektīva pamatojuma, kā arī tas nav nepieciešams saskaņā ar Kopienu pensiju sistēmu, kurā nav iekļautas norādes uz šādām aktuārām vērtībām saistībā ar iemaksām no ierēdņa darba samaksas vai saistībā ar pensionēšanās vecumu.

35. Pirmās instances tiesa šos argumentus apskatīja sprieduma 82. un 83. punktā. Pirmkārt, tā 82. punktā atzina, ka ierēdnis, pārceļot citā sistēmā iegūtas pensijas tiesības, atrodas objektīvi atšķirīgā situācijā no personas, kura veic iemaksas Kopienu pensiju sistēmā sakarā ar darba tiesiskajām attiecībām ar iestādi.

36. Sprieduma 83. punkts ir formulēts šādi [11]:

"Otrkārt, jebkurā gadījumā, tādu faktoru izmantošana, kas mainās atkarībā no dzimuma un vecuma, lai aprēķinātu papildus ieskaitāmos izdienas gadus, ir objektīvi attaisnojama ar nepieciešamību nodrošināt Kopienu pensiju sistēmas labu finanšu pārvaldību. Ierēdnis, kurš saskaņā ar Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 11. panta 2. punktu pārceļ uz Kopienu budžetu tiesību uz pensiju, kas iegūtas pirms kļūšanas par Kopienu ierēdni, aktuāro ekvivalentu vai vienotas likmes izpirkuma vērtību, saskaņā ar Kopienu pensiju sistēmu pretim iegūst tiesības uz priekšrocībām nākotnē, kas izpaužas kā papildus piešķirti izdienas gadi; iegūto tiesību apjoms ir atkarīgs no šo papildu izdienas gadu skaita. Lai noteiktu šo tiesību pašreizējo vērtību, attiecīgajai Kopienu iestādei jāņem vērā virkne faktoru, tajā skaitā iespējamais laika perioda ilgums, kurā pārskaitītais kapitāls paliks Kopienu budžetā, paredzamā ierēdņa karjeras attīstība, iespējamība, ka attiecīgie pabalsti tiks izmaksāti, un iespējamais laika perioda ilgums, kurā šādi maksājumi tiks veikti. Ir skaidrs, ka šie faktori it īpaši ir atkarīgi no ierēdņa dzimuma un vecuma brīdī, kad viņš iestājās Kopienu pensiju sistēmā. No vienas puses, tas ir statistiski konstatēts fakts, ka sievietes dzīvo ilgāk nekā vīrieši. No otras puses, iespējamība, ka persona, kura ilgu laiku pirms pensionēšanās vecuma iestājas Kopienu civildienestā, nomirst pirms sasniedz šo vecumu, ir lielāka nekā šāda iespējamība attiecībā uz personu, kura iecelta par ierēdni tādā vecumā, pēc kura viņš vai viņa drīz ir tiesīgi pieprasīt pensiju. Turklāt šāda persona pārskaitīto kapitālu nodos Kopienu budžeta rīcībā ilgāku laiku nekā tas ierēdnis, kurš drīz sasniegs pensionēšanās vecumu. Citiem vārdiem sakot, tādiem faktoriem kā dienesta ilgums no amatā iecelšanas brīža līdz pensionēšanās brīdim un iespējamais laika perioda ilgums, kurš aprēķināts, pamatojoties uz statistikas datiem, un kura laikā ierēdnis saņems Kopienu vecuma pensiju, ir tieša ietekme uz Kopienu finansiālo atbildību pret katru attiecīgo ierēdni individuāli, un atbilstoši Kopienu pensiju sistēmas labai finanšu pārvaldībai šie faktori ir jāņem vērā un pienācīgi jāizvērtē. Padome tādējādi rīkojas pareizi, tās konvertēšanas

11 — Mans tulkojums, spriedums ir pieejams tikai franču valodā, kas ir šīs lietas tiesvedības valoda.

formulās ņemot vērā aktuāros faktorus, kas saistīti ar ierēdņu vecumu un dzimumu."

39. Šajā lietā man ir grūtības izsekot Padomes pieejai, precīzi ievērojot kārtību, kādā izklāstīti apelācijas sūdzības iesniedzējas un atbildētājas argumenti. Es uzskatu, ka zināmā mērā labāk pārstrukturēt apelācijas argumentus, izvērtējot, vai apelācijas sūdzības iesniedzēja ir konstatējusi kādas kļūdas tiesību normās vai nepilnības Pirmās instances tiesas pamatojumā.

Vērtējums

Ievada piezīmes

37. Pašreiz izskatāmajā apelācijas sūdzībā par šo spriedumu Lindorfera būtībā apgalvo, ka iepriekš apkopotajos vai citētajos izvilkumos Pirmās instances tiesa nepiemēroja pareizi diskriminācijas aizliegumu (tajā skaitā atsaucoties uz EKL 141. pantu) un nesniedza pienācīgu pamatojumu tās izdarītajiem secinājumiem. Viņa šos apgalvojumus izvirza atsevišķi par katru no attiecīgajiem izvilkumiem. Padome šos izvilkumus apskatīja visus kopā, vispirms izvērtējot apgalvojumu par diskriminācijas aizliegumu un pēc tam apgalvojumu par nepienācīgu pamatojumu.

40. Būtībā Lindorferas lieta pirmajā instancē bija saistīta ar jautājumu, ka izpildes noteikumos iekļauta nelikumīga diskriminācija dzimuma, vecuma un pilsonības dēļ (par diskrimināciju pilsonības dēļ runa ir tiktāl, ciktāl tā var rasties atšķirīgas attieksmes pret valstu valūtām rezultātā) un diskriminācija, kas izriet no tā, ka vecumu un darba samaksu nosaka dažādos laika brīžos atkarībā no tā, kurš konvertēšanas formulas variants izmantots. Tagad viņa apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā ir neatbilstības saistībā ar katru no šiem pamatiem. Es apskatīšu katru pēc kārtas.

38. Izskatot apelācijas sūdzību, Tiesai nav atkārtoti jāskata visa lieta kopumā vai pēc savas iniciatīvas jāizvērtē kādi sprieduma aspekti — iespējams, citi, kas nav saistīti ar jautājumiem par sabiedrisko kārtību —, kurus neapstrīd apelācijas sūdzības iesniedzējs. Tās loma drīzāk ir izvērtēt katru no izvirzītajiem apelācijas argumentiem un noskaidrot, vai tie ir pamatoti.

Diskriminācija dzimuma dēļ

41. Apelācijas sūdzībā Lindorfera atsaucas uz EKL 141. pantu un vairākām Padomes

direktīvām par vienlīdzīgu attieksmi. Tomēr viņa apgalvo, ka ir pārkāpts arī vispārējais princips, kas aizliedz diskrimināciju — vienlīdzīgas attieksmes jeb vienlīdzības princips, kas ir viņas prasības pamatā pirmajā instancē.

42. Vienlīdzīgas attieksmes princips ir viens no pamatprincipiem, ko aizsargā Kopienu tiesiskā kārtība, un EKL 141. pantā tas ir paredzēts *expressis verbis* [12]. Ir skaidrs, ka vienādas samaksas princips, kas iekļauts šajā pantā, ir attiecināms uz Lindorferas argumentiem, jo pensijas ir atlikta maksājuma veids tiktāl, ciktāl tās tiek maksātas, pamatojoties uz iepriekšējām darba tiesiskajām attiecībām [13]. Lai arī, līdzīgi kā tas norādīts direktīvās, šis Līguma pants uzliek pienākumus dalībvalstīm un nevis Kopienu iestādēm, ir skaidrs, ka pastāvētu nepieņemamas tiesību normu pretrunas, ja Kopienu iestādes varētu īstenot tāda veida diskrimināciju, kurai ir jābūt aizliegtai dalībvalstīs.

43. Tiesa turklāt spriedumā lietā *Razzouk* un *Beydoun*/Komisija [14] noteica, ka "attiecībās starp Kopienu iestādēm [..] un to darbiniekiem [..] vienlīdzīgas attieksmes principa noteiktās prasības nekādā gadījumā nevar tikt ierobežotas ar prasībām, kas noteiktas [EKL 141. pantā], vai Kopienu direktīvām, kas pieņemtas šajā jomā". Spriedumā lietā *Weiser* [15] tā apstiprināja, ka vispārējais princips attiecībā uz noteikumiem, kas regulē pensiju tiesību pārcelšanu uz Kopienu pensiju sistēmu, ir jāizvērtē īpaši.

44. Vēl jo vairāk attiecināma ir arī skaidri noteiktā prasība par "vienlīdzīgu attieksmi, nepieļaujot [..] atsaukšanos uz [..] dzimumu", kas noteikta Civildienesta noteikumu 1. a panta 1. punktā [16], lai arī šī tiesību norma nav skaidri norādīta tiesvedībā.

45. Iespējamā diskriminācija var rasties no aktuāro vērtību izmantošanas, kas nostāda sievietes neizdevīgākā stāvoklī, jo sievietes saskaņā ar statistikas datiem dzīvo ilgāk nekā vīrieši.

12 — Skat., piemēram, 1996. gada 30. aprīļa spriedumu lietā C-13/94 *P/S* (*Recueil*, I-2143. lpp., 18. punkts), 2000. gada 10. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-270/97 un C-271/97 *Sievers* un *Schrage* (*Recueil*, I-929. lpp., 56. un 57. punkts) un 2004. gada 13. janvāra spriedumu lietā C-256/01 *Allonby* (*Recueil*, I-873. lpp., 65. punkts).

13 — Skat. 2003. gada 23. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-4/02 un C-5/02 *Schönheit* un *Becker* (*Recueil*, I-12575. lpp., 56.–59. punkts un tajos minētā judikatūra).

14 — 1984. gada 20. marta spriedums apvienotajās lietās 75/82 un 117/82 (*Recueil*, 1509. lpp., 17. punkts), skat. 2003. gada 23. janvāra spriedumu lietā T-181/01 *Hectors*/Parlaments (*Recueil* FP, I-A-19. un II-103. lpp.) kā jaunāko Pirmās instances tiesas apstiprinājumu.

15 — 1990. gada 14. jūnija spriedums lietā C-37/89 (*Recueil*, I-2395. lpp., 13. punkts).

16 — Skat. iepriekš 12. punktu un 5. zemsvītras piezīmi.

46. Pirmās instances tiesa sprieduma 83. punktā norāda, ka atšķirības attieksmē ir objektīvi pamatotas ar nepieciešamību nodrošināt pensiju sistēmas labu finanšu pārvaldību, šim nolūkam aprēķinos nepieciešamais faktors ir iespējamais laika perioda ilgums, pēc kura beigām ir jāmaksā pensija un kurš attiecībā uz sievietēm saskaņā ar statistikas datiem ir garāks.

47. Lindorfera iebilst, ka nepastāv tāda pati atšķirīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm saistībā ar iemaksām, kas tiek atskaitītas no aktīvi nodarbināto ierēdņu algām. Arī šīm iemaksām tomēr ir jābūt aprēķinātām, ievērojot labu finanšu pārvaldību un ņemot vērā aktuāros novērtējumus [17]. Līdz ar to pensiju sistēmas labai finanšu pārvaldībai nav nepieciešama atšķirīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm saistībā ar iemaksu pārcelšanu no vienas sistēmas uz otru sistēmu.

48. Būtībā es piekrītu šim argumentam.

49. Pirmkārt, labas finanšu pārvaldības nepieciešamība ņemt vērā laika perioda ilgumu, pēc kura beigām ir jāmaksā pensija, pati par sevi nevar būt par iemeslu, lai noteiktu atšķirīgu attieksmi pret pensiju tiesību pārcelšanu. Ja vīriešiem un sievietēm dažādas aktuārās vērtības jebkurā dotajā vecumā tiktu aprēķinātas kā vidējās, lai nodrošinātu "abiem dzimumiem vienādotu" aktuāro vērtību — kā tas, šķiet, tiek darīts, nosakot iemaksu likmes, vīrieši saņemtu nedaudz mazāk papildu izdienas gadu, nekā tie saņem šobrīd par attiecīgo pārcelto summu, un sievietes saņemtu nedaudz vairāk, bet pensiju sistēmas ienākumi un izdevumi paliktu nemainīgi [18].

50. Otrkārt, pat ja atšķirīgas iemaksu un pensiju savstarpējās saistības vīriešiem un sievietēm var tikt attaisnotas, pamatojoties uz paredzamā dzīves ilguma atšķirībām, šādu attaisnojumu nevar piemērot tikai vienam no diviem iemaksu veidiem, ja vien turpmāk nav iespējams pierādīt, ka pastāv objektīvas atšķirības starp šiem diviem veidiem, kas padara šo attaisnojumu piemērojamu tikai vienam no tiem.

51. Pārsūdzētā sprieduma 82. punktā tikai noteikts, ka ierēdnis, kurš pārceļ citā sistēmā iegūtās pensijas tiesības, atrodas objektīvi

17 — Civildienesta noteikumu 83. panta 4. punkts, skat. iepriekš 16. punktu.

18 — Patiesībā var rasties izmaksu pagaidu palielinājums, ja konstatē, ka pašreizējās tiesību normas ir prettiesiskas. Tomēr tas nebūtu saistīts ar pensiju sistēmas finanšu pārvaldību, bet gan rastos sākotnējās kļūdas dēļ, nenodrošinot labu juridisko pārvaldību.

citādā situācijā nekā ierēdnis, kurš veic iemaksas Kopienu pensiju sistēmā sakarā ar darba tiesiskajām attiecībām ar iestādi. Lindorfera norāda, ka tas nav pietiekams skaidrojums, un es tam piekrītu.

52. Lai arī patiesībā pensiju tiesību pārcelšana objektīvi var atšķirties no darba samaksas veiktajām iemaksām, ne pārsūdzētajā spriedumā, ne Padomes apsvērumos nav sniegts skaidrojums, kā šīs atšķirības var attiecināt uz jautājumu par to, ka tiek nošķirtas situācijas attiecībā uz ierēdņiem vīriešiem un ierēdnēm sievietēm.

53. Attiecīgi fakts, ka pensijas sievietēm, iespējams, tiek maksātas ilgāku laika periodu nekā vīriešiem, pat ja to aplūko kopsakarā ar nepieciešamību nodrošināt pensiju sistēmas labu finanšu pārvaldību, nerada pietiekamu attaisnojumu aktuāro vērtību, kas pamatotas ar dzimumu, izmatošanai tikai attiecībā uz pensiju tiesību pārcelšanu, un Pirmās instances tiesas secinājumi šajā sakarā nevar tikt apstiprināti.

54. Turklāt, ņemot vērā skaidri noteikto prasību par vienlīdzīgu attieksmi, nepieļaujot atsaukšanos uz dzimumu, ļoti spēcīgs pamatojums, manuprāt, patiešām būtu nepieciešamība attaisnot attiecīgo atšķirīgo attieksmi, un es pat apšaubu, vai juridiski šāds attaisnojums ir iespējams.

55. Šis gadījums nav netieša diskriminācija, bet gan tieša diskriminācija dzimuma dēļ. Citiem vārdiem sakot, dzimums ir vienīgais kritērijs, kas nošķir dažādām kategorijām piederošas personas. Atšķirīgā attieksme neizriet no citu īpašību esamības, kuras pārsvarā vai gandrīz pilnībā, bet ne vienīgi, var piemist viena vai otra dzimuma personai.

56. Saskaņā ar Tiesas judikatūru atšķirīga attieksme dzimuma dēļ nerada prettiesisku diskrimināciju, ja to var "attaisnot ar objektīviem faktoriem, kas nav saistīti ar jebkādu diskrimināciju dzimuma dēļ" [19]. Skaidrs, ka tas var būt tikai tādos gadījumos, kad diskriminācija ir netieša, bet nevis tad, kad tā pēc būtības ir balstīta uz dzimumu [20].

19 — Skat., piemēram, 1999. gada 9. februāra spriedumu lietā C-167/97 *Seymour-Smith* un *Perez* (*Recueil*, I-623. lpp., 60. un 65. punkts).

20 — Skat. arī manus secinājumus lietā C-79/99 *Schnorbus* (2000. gada 7. decembra spriedums, *Recueil*, I-10997. lpp.), 30. un turpmākie punkti.

57. Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa [*United States Supreme Court*] lietā *Manhart* [21], kurā apstākļi vairākās izpausmēs ir salīdzināmi ar pašreiz izskatāmās lietas apstākļiem, noteica, ka "nevar "apgalvot, ka pilnībā ar dzimumu pamatotas aktuārās atšķirības ir "pamatotas ar citiem faktoriem, nevis dzimumu". Dzimums ir tieši tas faktors, ar ko tās ir pamatotas"".

58. Šāda veida lietas, kā tas tika norādīts, ir saistītas ar vispārinājumu, kurš ir "nepastrīdami patiess: sievietes kā klase dzīvo ilgāk nekā vīrieši. [..] Tomēr tikpat patiess ir apgalvojums, ka ne visiem attiecīgās klases indivīdiem ir šīs pazīmes, kas atšķir klašu vidējos pārstāvjus. Daudzas sievietes nedzīvo tik ilgi kā vidēji vīrieši un daudzi vīrieši pārdzīvo vidējo sieviešu vecumu" [22].

59. Citiem vārdiem sakot, apskatāmais diskriminācijas veids ir saistīts ar tādu vidējo īpašību piedēvēšanu indivīdiem, kuras ir tai klasei, pie kuras viņi pieder. Es neuzskatu, ka attiecībā uz indivīdu šādas vidējās īpašības var jebkādā veidā uzskatīt par "objektīvām". Saistībā ar šādu diskrimināciju nepieņemama (un tādējādi aizliedzama) ir atsaukšanās uz raksturojumu, kas no klases konkretizēts uz indivīdu, kā pretstatījums tam ir raksturojuma izmantošana, kas faktiski nošķir indivīdu no citiem un kas var attaisnot atšķirīgu attieksmi.

60. Lai apskatītu šādu diskriminmāciju perspektīvā, var būt noderīgi iztēloties situāciju, kad (un kas ir pilnībā ticams) vienai etniskai grupai piederošas personas saskaņā ar statistikas datiem dzīvo vidēji ilgāk nekā citai grupai piederošas personas. Pilnībā nepieņemami ir, ja šīs atšķirības ņem vērā, nosakot savstarpējo saistību starp iemaksām un pensijas tiesībām atbilstoši Kopienu pensiju sistēmai, un es nesaskatu, ka dzimuma kritērija izmantošana būtu vairāk pieņemama nekā etniskās izcelsmes kritērija izmantošana [23].

61. Atgriežoties pie pensiju jēdziena kā atliktā maksājuma veida, nekad nevarētu būt pieņemama tāda situācija, kad tiktu izveidotas tabulas, kas atspoguļotu sieviešu un vīriešu vidējo dienesta ilgumu Kopienu iestādēs, un viena dzimuma pārstāvjiem tiktu maksātas lielākas algas nekā otra dzimuma pārstāvjiem, aizbildinoties ar to, ka pretējā gadījumā viņi visas karjeras laikā saņemtu mazāk nekā otra dzimuma pārstāvji. Tas ne

21 — *Los Angeles Department of Water and Power/Manhart* (1978) 435 US 702, 712. un 713. punkts.

22 — Turpat, 707. un 708. punkts.

23 — Es esmu pārliecināts, ka šādai pieejai būtu turpmāk nepieņemams raksturs, jo personu sadale etniskās grupās būtu augstākā mērā patvaļīga, taču šis piemērs paliek atbilstošs, pat ja šis aspekts netiek ņemts vērā.

tikai radītu netaisnīgu diskrimināciju starp personām to klases vidējo vērtību dēļ, bet arī nenodrošinātu vienādu vērtējumu par vienādu dienestu. Tomēr tas ir ļoti līdzīgs attaisnojumam, kas tiek pielietots attiecībā uz atšķirīgu attieksmi pret pensiju tiesību — atliktās darba samaksas — pārcelšanu uz Kopienu pensiju sistēmu.

62. Patiesi noteiktas Kopienu tiesību normas, kas aizliedz atšķirīgu attieksmi atsevišķās jomās, šo aizliegumu neattiecina uz noteiktiem īpašiem attieksmes veidiem. No tām, kas minētas, Direktīva 86/378 pieļauj atšķirīgu attieksmi attiecībā uz pensiju tiesību pārcelšanu fondētās sociālā nodrošinājuma sistēmās [24].

63. Tomēr, pat ja direktīva kā tāda būtu piemērojama — tā ir adresēta dalībvalstīm un ir piemērojama nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmām —, šo izņēmumu nevar piemērot, jo Kopienu pensiju sistēma nav fondētā sistēma.

64. Jebkurā gadījumā, manuprāt, diskriminācijas dzimuma dēļ aizliegums ir tik būtisks [25], ka jebkuri tā izņēmumi ir jāskaidro stingri sašaurināti un tos var piemērot tikai tajās ierobežotajās jomās, attiecībā uz kurām tie ir skaidri noteikti. Šeit pretēji Direktīvā 86/378 minētajai situācijai nav šādas skaidri noteiktas atļaujas, ne arī izpildes noteikumos ir minēts kāds attaisnojums.

65. Visbeidzot, es nevaru piekrist Padomes apgalvojumam, ka, atceļot attiecīgās atšķirības attieksmē, tiktu diskriminēti vīrieši, jo pensionēti vīrieši ierēdņi viņu īsākās dzīves dēļ kā klase kopumā saņemtu mazāk ienākumu pensiju veidā nekā pensionētas sievietes ierēdnes attiecībā uz to pašu Kopienu pensiju sistēmā pārskaitīto summu (pieņemot, ka visi pārējie faktori ir vienādi).

24 — Skat. iepriekš 8.–10. punktu.

25 — Skat., piemēram, Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.), preambulas ceturto apsvērumu: "Visu cilvēku tiesības uz vienlīdzību likuma priekšā un aizsardzība pret diskrimināciju ir vispārējas tiesības, kas atzītas ar Vispārējo Cilvēktiesību deklarāciju, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par sieviešu visu veidu diskriminācijas izskaušanu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Paktu par pilsoņu un politiskajām tiesībām un Paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju, ko parakstījušas visas dalībvalstis."

66. Pirmkārt, ja šāds pamatojums ir pieņemams, tad tas ir jāpiemēro arī attiecībā uz iemaksām, kas tiek atskaitītas no ierēdņu darba samaksas — procenti būtu lielāki sievietēm ierēdnēm —, un tas, manuprāt, nav tas, ko Padome bija domājusi.

67. Tomēr daudz lielāka nozīme ir tam — un, šķiet, tas ir būtisks pārpratums Padomes argumentācijā un, iespējams, pārsūdzētajā spriedumā, ka Padome jauc pensiju sistēmas izmaksas ar saņēmējiem izmaksājamām pensijām.

68. Nenoliedzami, ka izmaksātās pensijas kopējā summa (pretēji pensionēšanās vienotai likmei — variants, ko saskaņā ar Kopienu pensiju sistēmu nav iespējams izvēlēties) palielinās, ja pensijas saņēmējs dzīvo ilgāk. Tā kā sievietes vidēji dzīvo ilgāk nekā vīrieši, iespējams, ka tās kā klase pensiju sistēmai rada lielākas izmaksas. Tomēr katram saņēmējam neatkarīgi no dzimuma pensija tiek piešķirta uz mūžu. Tās vērtība pilnībā ir atkarīga no tās nedēļas, mēneša un gada apmēra, un kopumā tās mērķis ir nodrošināt noteiktu regulāru ienākumu līmeni tik ilgi, kamēr tās saņēmējs [26] dzīvo. Līdz saņēmēja nāves brīdim kopējai izmaksātai summa šajā sakarā pilnībā nav nozīmes.

69. Līdz ar to es esmu nonācis pie secinājuma, ka apstrīdētās Padomes izpildes noteikumu normas rada diskriminmāciju dzimuma dēļ un šī diskriminācija nevar tikt attaisnota. Tās pārkāpj gan vispārējo vienlīdzības principu, gan šī principa īpašo definējumu, kas noteikts ar vienādas samaksas principu un ar Civildienesta noteikumu 1.a panta 1. punkta prasību par vienlīdzīgu attieksmi, nepieļaujot atsaukšanos uz dzimumu, un Lindorferas sākotnējais pamats par prettiesiskumu šajā sakarā ir jāapstiprina.

70. Visbeidzot, tomēr ir jāpaskaidro, ka iepriekšminētā analīze attiecas uz Civildienesta noteikumiem un Kopienu pensiju sistēmu. Pat ja daudzi apsvērumi ir piemērojami vispārēji, nevar noteikt, ka tie var novest pie atšķirīgiem secinājumiem atšķirīgos apstākļos. Valstu pensiju sistēmām ir piemērojamas iepriekšminēto direktīvu normas, nevis Civildienesta noteikumu normas, un tās, iespējams, ir fondētas citādi nekā Kopienu sistēmā. Mana šeit sniegtā analīze, manuprāt, neapstrīd, piemēram, spriedumus lietās *Coloroll Pension Trustees* [27] vai *Neath* [28]. Vēl jo vairāk atšķirīga ir uzņēmējdar-

26 — Un, kā tas, iespējams, var būt, viņa vai viņas pārdzīvojušais laulātais.

27 — 1994. gada 28. septembra spriedums lietā C-200/91 (*Recueil*, I-4389. lpp.).

28 — 1993. gada 22. decembra spriedums lietā C-152/91 (*Recueil*, I-6935. lpp.).

bība transportlīdzekļu apdrošināšanā un dzīvības apdrošināšanā, kurās var tikt ņemti vērā ļoti atšķirīgi faktori.

Diskriminācija vecuma dēļ

71. Lindorfera apstrīd aktuāro vērtību izmantošanu, kuras vienmēr ir lielākas vecākiem ierēdņiem un tādējādi tiem mazāk labvēlīgas [29], un ir salīdzināmas ar jautājumu par diskrimināciju dzimuma dēļ, kas apskatīts iepriekš.

72. Aktuāro vērtību palielināšanas atbilstoši vecumam sekas ir tādas, ka par vienādām pārskaitītām summām Kopienu sistēmā no vienas un tās pašas valsts sistēmas, ja visi pārējie faktori — tādi kā dzimums un dienesta pakāpe — ir vienādi, vecākam ierēdnim tiks ieskaitīti mazāk papildu izdienas gadu un tā rezultātā — mazāka pensija nekā jaunākam ierēdnim. Piemēram, izmantojot šajā lietā apskatāmās aktuārās vērtības un apstrīdēto izpildes noteikumu 10. panta 3. punkta formulu [30], EUR 100 000 pārskaitīšana uz Kopienu sistēmu 35 gadus vecai sievietei, šķiet, radītu potenciālo pensiju EUR 9032, bet 55 gadus vecai sievietei tāda pati summa radītu potenciālo pensiju EUR 6664 [31].

73. Pirmās instances tiesa sprieduma 83. punktā noteica, ka šāda atšķirīga attieksme būtībā ir attaisnojama ar faktoriem, kuriem ir tieša ietekme uz Kopienu finansiālo atbildību pret katru attiecīgo ierēdni individuāli, un ka tā noteic, ka jāņem vērā laba finanšu pārvaldība. Tās pamatojums šajā sakarā izriet no 82. punkta apsvērumiem, ka ierēdnis, kurš pārskaita kapitālu Kopienu pensiju sistēmā, atrodas objektīvi citādā situācijā nekā ierēdnis, kurš veic iemaksas sakarā ar darba tiesiskajām attiecībām ar iestādi.

74. Lindorferas iebildumi lielā mērā atbilst tiem iebildumiem, kurus tā pauda attiecībā pret diskrimināciju dzimuma dēļ: Pirmās instances tiesa nav izskaidrojusi, kādā veidā iepriekš minētie faktori ir attiecināmi uz šo lietu un kā, ja tie attiecināmi, var tikt noteikta objektīva atšķirība starp iemaksām, kas

29 — Skat. iepriekš 18. un 19. punktu.

30 — Turpat.

31 — Noapaļots skaitlis; 35 gadus vecai sievietei aktuārā vērtība ir 11,071, bet 55 gadus vecai sievietei — 15,007. Potenciālā pensija, protams, tad ir jākonvertē uz izdienas gadiem saskaņā ar formulas otro daļu, bet sākotnējie aprēķini norāda uz abu rezultātu atšķirībām, ja visi pārēji parametri ir vienādi.

veiktas kā pārskaitījums, un iemaksām, kas veiktas kā atskaitījumi no algas, jo aktuārās vērtības tiek izmatotas, tikai aprēķinot pensiju tiesības, kas izriet no pirmā minētā gadījuma.

75. Es jau esmu izvērtējis šos iebildumus attiecībā uz pamatojumu, kas attaisno diskrimināciju dzimuma dēļ, un vairākos aspektos mans vērtējums ir salīdzināms attiecībā uz jautājumu par diskrimināciju vecuma dēļ.

76. Vissvarīgākais ir tas, ka attieksme ir vienāda pret visu vecumu ierēdņiem saistībā ar pensiju iemaksām, kas veiktas kā atskaitījumi no darba samaksas. Ja atšķirīga attieksme vecuma dēļ var tikt attaisnota gadījumos, kad veic pārskatījumus uz Kopienu sistēmu, ir jākonstatē, ka pastāv objektīvas atšķirības starp šādiem pārskaitījumiem un iemaksām no darba samaksas.

77. Pirmās instances tiesas pamatojumā minētie faktori ir: i) iespējamais laika perioda ilgums, kurā pārskaitītais kapitāls paliks Kopienu budžetā, ii) paredzamā ierēdņa karjeras attīstība, iii) iespējamība, ka attiecīgie pabalsti tiks izmaksāti, un iv) iespējamais laika perioda ilgums, kurā šādi maksājumi tiks veikti.

78. No šiem četriem faktoriem iii) un iv) faktors skaidri var tikt sasaistīti ar statistiski paredzamo dzīves ilgumu, kas atspoguļots aktuārās vērtībās un ir attiecināms uz Kopienu pensiju sistēmas turpmākās atbildības apmēra aprēķināšanu. Tomēr pārsūdzētajā spriedumā nav norādes, kāpēc šie faktori varētu būt attiecināmi uz pārskaitījumiem, bet nav attiecināmi uz iemaksām, kas veiktas kā atskaitījumi no darba samaksas. Manuprāt, ir apšaubāmi, vai šādas atšķirības var tikt noteiktas ar objektīvu, nevis politisku pamatojumu.

79. Iespējamā ierēdņa karjeras attīstība, kas norādīta kā ii) faktors, varētu būt attiecināma uz pensijas kopējām galīgām izmaksām, jo pensija tiek noteikta procentuāli no gala algas. Tomēr nav skaidrs, vai, ja visi pārējie faktori, aprēķinot pārskaitāmo summu, ir vienādi [32], ierēdnis, kurš savas dzīves laikā stājies amatā vēlāk, parasti saņems lielāku gala algu. Pretēji tam drīzāk ir iespējams, ka jaunāks ierēdnis, kurš ilgākas karjeras dēļ, iespējams, iegūst lielāku algu, tādējādi saņem lielāku pensiju. Fakts, ka ilgāka karjera rada vairāk iemaksas atskaitījumu veidā no darba samaksas, nav attiecināms uz attieksmi pret iemaksām, kas veiktas kā pārskaitījumi no valsts pensiju sistēmām, jo izdienas gadi, kas noteikti saskaņā ar pirmā veida iemaksām, ir pilnībā nesaistīti ar papildu izdienas gadu

32 — Ņemot vērā, ka aktuārās vērtības atšķiras tikai pēc vecuma kritērija, tādu faktoru kā dienesta pakāpe izmantošana aprēķinos tika ieviesta vēlāk.

skaitu, ko nosaka, pamatojoties uz otrā veida iemaksām.

80. Visbeidzot, i) faktors, kas noteikts kā iespējamais laika perioda ilgums, kurā pārskaitītais kapitāls paliks Kopienu budžetā, manuprāt, ir apšaubāms. Neesot fondam, ir grūti pamatoties uz budžeta rīcībā palikušo kapitālu, kurā ienākumiem un izdevumiem jābūt līdzsvarotiem [33] un uz kuru attiecas "viena gada" pamatprincips, kas būtībā nosaka, ka ienākumi un izdevumi ir jānosaka katru gadu [34].

81. Tomēr, no vienas puses, ir jāņem vērā, ka Kopienu budžetā pārceltās pensijas tiesības patiesi ir ienākumi pretēji izdevumu ietaupījumiem, kā tas ir iemaksu no darba samaksas gadījumā, un ka, no otras puses, sabalansēta budžeta prasība un viena gada princips nav tik stingri, lai aizliegtu summu pārcelšanu no viena gada uz nākošo [35]. Tādējādi ir noteikts kapitāls, kurš var tikt ieguldīts un pārcelts, un tādējādi var būt nozīme tam, ka var uzskatīt, ka iemaksātās summas paliek budžeta rīcībā garāku vai īsāku laika periodu.

82. Lai arī ir iespējams Pirmās instances tiesas spriedumu apstrīdēt, pamatojoties uz sīki izstrādātu finanšu analīzi, nedomāju, ka varētu uzskatīt, ka Lindorfera būtu to izdarījusi.

83. Vēl jo vairāk, es uzskatu, ka ir jāapsver diskriminācijas vecuma dēļ būtība un tās aizliegums salīdzinājumā ar diskrimināciju dzimuma dēļ.

84. Dzimums būtībā ir binārs kritērijs, kur vecums ir viens skalas punkts. Diskriminācija dzimuma dēļ, kas pamatota uz aktuāro vērtību tabulām, tādējādi ir ļoti rupjš diskriminācijas veids, kas saistīts ar ļoti plašiem vispārinājumiem, turpretim diskriminācija vecuma dēļ var tikt sadalīta sīkāk un var būt saistīta ar vēl slēptākiem vispārinājumiem.

85. Vēl jo vairāk tiesību piemērošanā un sabiedrībā vispārēji vienlīdzīga attieksme

33 — EKL 268. pants.

34 — Pašreiz spēkā esošās Finanšu regulas 6. un turpmākie panti (Padomes 2002. gada 25. jūnija Regula (EK, *Euratom*) Nr. 1605/2002, OV L 248, 1. lpp.) un 1977. gada 21. decembra Finanšu noteikumu (OV L 356, 1. lpp.) attiecīgās normas, it īpaši 1. panta 2. punkts un 6. pants.

35 — Piemēram, 2004. gadā pārpalikums no iepriekšējā finanšu gada bija apmēram 5,7 miljardi *euro*.

neatkarīgi no dzimuma pašreiz ir uzskatāma par primāru pamatprincipu, kas jāievēro un jāievieš cik vien iespējams, turpretim ideja par vienlīdzīgu attieksmi neatkarīgi no vecuma ir pakļauta vairākiem nosacījumiem un izņēmumiem, tādiem kā dažāda veida vecuma ierobežojumi, kuriem bieži vien ir saistošs juridisks spēks un kuri tiek uzskatīti ne tikai par vēlamiem, bet pozitīvi izdevīgiem un dažreiz būtiskiem.

86. Tostarp, vecums ir raksturīgs kritērijs pensiju sistēmās, un dažreiz atšķirības vecuma dēļ ir nenovēršamas šajā sakarā.

87. Kopienu tiesībās diskriminācijas aizliegums dzimuma dēļ ne tikai ir noteikts ar mazāku skaitu noteikumu un ierobežojumu nekā diskriminācija dzimuma dēļ, bet tas arī ir daudz jaunāka parādība.

88. Princips par vienādu samaksu par vienādu darbu attiecībā uz vīriešiem un sievietēm tika noteikts jau 1957. gadā sākotnējā EEK līguma 119. pantā (tagad EKL 141. pants), turpretim līgumos pirmā norāde uz diskrimināciju vecuma dēļ bija EK līguma 6.a pants (tagad EKL 13. pants), kurš tika iekļauts 1997. gadā ar Amsterdamas līgumu, kurš stājās spēkā 1999. gadā. Turklāt šajā tiesību normā vienkārši bija noteikts, ka Padome var veikt attiecīgas darbības, lai cīnītos ar diskrimināciju, tajā skaitā vecuma dēļ.

89. 2000. gada 27. novembrī tika pieņemta Padomes Direktīva 2000/78/EK par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību [36], ar kuru tika noteikts vispārējs diskriminācijas aizliegums nodarbinātības jomā, tajā skaitā diskriminācijas aizliegums vecuma dēļ, taču ar vairākiem izņēmumiem [37]. Ar Pamattiesību hartas, ko 2000. gada 7. decembrī Nicā svinīgi pasludināja Parlaments, Padome un Komisija [38], 21. pantu tika aizliegta jebkāda veida diskriminācija jebkāda iemesla dēļ, tajā skaitā vecuma dēļ. 2004. gada 1. maijā īpašs diskriminācijas aizliegums vecuma dēļ tika ietverts Civildienesta noteikumos [39].

90. Tomēr ir jāatgādina, ka šajā lietā apstrīdētais lēmums tika pieņemts 2000. gada

36 — Minēta 25. zemsvītras piezīmē.

37 — It īpaši saskaņā ar 6. panta 2. punktu dalībvalstis "var paredzēt, ka vecuma noteikšana profesionālajām sociālā nodrošinājuma sistēmām, lai persona saņemtu pensiju vai invaliditātes pabalstu vai varētu pretendēt uz pensiju vai invaliditātes pabalstu, tostarp dažāda vecuma noteikšanu saskaņā ar šīm sistēmām darbiniekiem vai darbinieku grupām vai kategorijām un šādu sistēmu sakarā vecuma kritēriju izmantošana, lai faktiski aprēķinātu pabalstus, neveido diskrimināciju vecuma dēļ ar noteikumu, ka tā rezultātā nenotiek diskriminācija dzimuma dēļ".

38 — OV C 364, 1. lpp., 21. pants.

39 — Skat. iepriekš 5. zemsvītras piezīmi. Tam *inter alia* sekoja atteikšanās no vecuma ierobežojumiem personāla pieņemšanai darbā 2002. gadā atbilstoši Eiropas ombuda iebildumiem.

3. novembrī [40] un tādējādi agrāk nekā trīs pēdējie minētie akti.

91. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Lindorfera ir norādījusi uz vairākiem trūkumiem Pirmās instances tiesas argumentācijā attiecībā uz attaisnojumu šādai atšķirīgai attieksmei saistībā ar vecumu, kura neapšaubāmi ir atrodama aprēķinos par pensiju tiesību pārcelšanu. It īpaši sarežģīti ir attaisnot atšķirības, kas pamatojas uz paredzamo ierēdņa karjeras attīstību, iespējamību, ka pensija tiks izmaksāta, vai iespējamo laika perioda ilgumu, kurā tiks veiktas izmaksas.

92. Tomēr es neuzskatu, ka attiecībā uz iespējamo laika perioda ilgumu, kurā pārskaitītais kapitāls paliks Kopienu budžetā, Lindorfera būtu pierādījusi, ka attaisnojums ir nepārliecinošs, lai arī dažas šaubas saistībā ar to tika izteiktas.

93. Ņemot vērā šo iespējamo attaisnojumu kopsakarā ar faktu, ka ar likumu uzliktais diskriminācijas aizliegums vecuma dēļ tajā laikā, kad tika pieņemts apstrīdētais lēmums, nebija skaidri noteikts tāds, kāds tas ir tagad, es neuzskatu, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams šajā sakarā. Tomēr nedrīkst pieņemt, ka pašreizējo sistēmu nav iespējams apstrīdēt, pamatojoties uz šobrīd Civildienesta noteikumos skaidri noteikto diskriminācijas aizliegumu vecuma dēļ.

Diskriminācija pilsonības dēļ

94. Ja katrā gadījumā automātiski tiktu izmantota tā viena no divām konvertēšanas formulām (i) variants un ii) variants), kura ir vairāk labvēlīga, tas sistemātiski dažām valstu valūtām, veicot konvertēšanu, radītu "lielāku naudas vērtību", bet citām nē, taču jebkura radītā diskriminācija būtu saistīta ar pilsonību. Lai arī ne visi ierēdņi, kuri pārskaita summas no attiecīgās valsts valūtas, būs šīs valsts pilsoņi, nepārprotami ir ļoti liela iespējamība, ka tas tā būs lielākajā skaitā gadījumu.

95. Pirmajā instancē Lindorfera iesniedza salīdzinošas tabulas ar mērķi pierādīt šādu diskrimināciju. Padome apšaubīja norādīto datu precizitāti un/vai attiecināmību un sniedza rakstveida atbildi uz Pirmās instances tiesas šajā sakarā uzdotajiem jautājumiem.

40 — Skat. iepriekš 26. punktu.

96. Pamatojoties uz to, Pirmās instances tiesa atzina, ka apskatāmajās tabulās ir pretrunas, ka tās attiecas uz situācijām, kas vairākos aspektos nav salīdzināmas ar Lindorferas situāciju un ka tās tādējādi nav attiecināmas. Tā arī norādīja, ka atšķirīgās attieksmes pamatā esošās valūtas maiņas kursa svārstības ir faktori, kas atrodas ārpus Kopienu kontroles.

97. Lindorfera norādīja, ka Pirmās instances tiesa no šiem faktiem ir izdarījusi nepareizus secinājumus un tās pamatojums tādējādi ir kļūdains. Viņas salīdzinājumu ar patiesu gadījumu ar Spānijas ierēdni nevar neņemt vērā vecuma, dzimuma un dienesta pakāpes atšķirību dēļ. Taču ir jāņem vērā gandrīz identiskās aktuārās vērtības un pārskaitītās summas. Pirmās instances tiesa turklāt noraidīja viņas ievērojamos aprēķinus par tās pašas summas pārskaitīšanu no citām valūtām.

98. Es piekrītu Pirmās instances tiesai, ka apskatāmās tabulas skaidri nepierāda atšķirīgas attieksmes esamību vai apmēru, jo tiek izmantoti mainīgi parametri.

99. No otras puses, tomēr var būt, ka Tiesai kā beidzamam arbitram strīdā par faktiskajiem apstākļiem ir jāanalizē šie dati sīkāk, jo tie skaidri norāda uz šādu atšķirību.

100. Turklāt, manuprāt, dažas normas, kas regulē i) variantu var būt apšaubāmas. Piemēram, ja iemaksas valsts sistēmā tika veiktas no 1985. līdz 1995. gadam, kādēļ jāņem vērā valūtas maiņas likmes no 1972. līdz 1984. gadam? Pirmajā mirklī šķiet sarežģīti attaisnot — īpaši, ja laba finanšu pārvaldība ir kritērijs — noteikumu, saskaņā ar kuru (kā tas bija Lindorferas sniegtajā piemērā par Spānijas ierēdni) pārskaitītās summas atbilstošā pāri palikusī daļa pēc konvertēšanas vienkārši tiek atmaksāta attiecīgajam ierēdnim, ja papildu izdienas gadu skaits, kas rodas Kopienu pensiju sistēmā pēc vidējās valūtas maiņas likmes piemērošanas, pārsniedz iemaksu gadu skaitu valsts pensiju sistēmā.

101. Tomēr, pat ja Lindorfera ir konstatējusi kļūdas konvertēšanas veidos, kā rezultātā ierēdņi, kuri veic pārskaitījumus no dažām

valstu valūtām, saņem lielāku "naudas vērtību" nekā tie, kuri veic pārskaitījumus no citām valūtām, un pat ja šīs kļūdas nav tik rūpīgi izvērtētas, kā to Pirmās instances tiesa varētu būt darījusi, es neuzskatu, ka ir konstatēta jebkāda diskriminācija, kuru varētu apstrīdēt.

102. Kā esmu norādījis iepriekš [41], i) variants ir izdevīgāks attiecīgajiem ierēdņiem, ja iemaksu veikšanas laika periodā valsts pensiju sistēmas valūta ir zaudējusi vērtību attiecībā pret *euro* (vai iepriekš Beļģijas franku), un ii) variants ir izdevīgāks, ja valsts valūtas vērtība ir palielinājusies. Var papildināt, ka neviens no variantiem nav izdevīgs vai neizdevīgs, ja vērtība paliek nemainīga. Izvēles iespējamība (vai praksē izdevīgākā varianta automātiska piemērošana) nozīmē, ka katrs ierēdnis ir tiesīgs izvēlēties labāko no diviem pieejamiem variantiem.

103. Diskriminācijas būtība ir tāda, ka līdzīgām situācijām tiek piemērota atšķirīga attieksme vai atšķirīgām situācijām tiek piemērota vienāda attieksme bez jebkāda objektīva un attiecināma attaisnojuma [42]. Tomēr, lai apstrīdētu diskrimināciju, manuprāt, ir jākonstatē, ka puse ir bijusi neizdevīgā situācijā attiecīgās attieksmes rezultātā.

104. Šajā lietā tikai fakts, ka Lindorferas situācija pasliktinātos, ja piemērotu i) variantu, un Spānijas ierēdņa, kura lietu viņa salīdzina ar savu lietu, situācija būtu sliktāka, ja piemērotu ii) variantu, no vienas puses, norāda uz to, ka patiešām pastāv objektīvas un attiecināmas atšķirības starp šim divām situācijām, bet, no otras puses, neviens no viņiem nevar sūdzēties, ka atrodas nelabvēlīgā situācijā, jo saņēma vislabvēlīgāko attieksmi.

Vecuma un darba samaksas noteikšana dažādos laika brīžos

105. Visbeidzot, Lindorfera apskata jautājumu par Pirmās instances tiesas attieksmi pret viņas argumentu, ka divu variantu izmatošana, aprēķinot citā valūtā noteiktu pārskaitāmo summu līdzvērtīgā summā *euro*, rada nepamatotu diskrimināciju, jo i) variantā izmantots ierēdņa vecums un darba samaksa štata ierēdņa statusa iegūšanas dienā, turpretim ii) variantā izmantots vecums un darba samaksa faktiskās pārskaitīšanas dienā. Pēdējā minētajā gadījumā vecums un aktuārā vērtība (V) noteikti ir lielāka, bet darba samaksa (S) var būt lielāka, tādējādi ietekmējot gala aprēķinu un samazinot to.

106. Lai arī šķiet, ka Lindorfera apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā nav apskatīts šis arguments, Padome norāda, ka tā apskatījusi to 89. punktā, norādot, ka i) variantā 3,5 %

41 — 24. punkts.

42 — Kā tas ir atgādināts pārsūdzētā sprieduma 64. punktā.

par katru gadu tiek atskaitīti no pārskaitītās summas par laika periodu no štata ierēdņa statusa iegūšanas līdz faktiskajam pārskaitīšanas datumam (izņemot laika periodus, kuros šī summa nav novērtēta no jauna vai ja netiek noteikti procenti pēc valsts sistēmā uzkrātās pensijas pārcelšanas)[43], turpretim šādi procenti netiek atskaitīt, ja izmantots ii) variants.

107. Skaidrs, ka, ja tas tā ir, tad neizdevīgā situācija, kas izriet no lielākas aktuārās vērtības un, iespējams, lielākas darba samaksas izmantošanas, pēdējā minētajā gadījumā ir vismaz ievērojami samazināta un var kļūt pat izdevīga. Lai arī tas skaidri neizriet no izpildes noteikumu 10. panta 2.–4. punkta, šie procenti tiek atskaitīti tikai i) variantā, un šis Pirmās instances tiesas viedoklis bija pamatots ar Padomes izteiktajiem apgalvojumiem tās rakstveida atbildē uz jautājumu, un, šķiet, Lindorfera to neapstrīd.

108. Šādos apstākļos es secinu, ka Lindorfera nav konstatējusi nekādus trūkumus pārsūdzētajā spriedumā attiecībā uz iespējamo diskrimināciju, kas izriet no fakta, ka vecums un darba samaksa i) un ii) variantā tiek noteikti dažādos laika brīžos.

43 — Skat. iepriekš 18. punktu.

Nobeiguma apsvērumi

109. Tādējādi es nonāku pie secinājuma, ka pārsūdzētais spriedums ir balstīts uz neatbilstošu pamatojumu tiktāl, ciktāl tajā ir konstatēts, ka nepastāv diskriminācija dzimuma dēļ, un šajā daļā tas ir jāatceļ.

110. Lieta ir pilnībā izspriesta, un tiesvedības stadija ļauj Tiesai pašai pieņemt galīgo spriedumu saskaņā ar tās Statūtu 61. pantu. Tādējādi tai ir jāapmierina Lindorferas prasījums par Padomes izpildes noteikumu prettiesiskumu tiktāl, ciktāl aktuāro vērtību izmantošana rada diskrimināciju dzimuma dēļ, un līdz ar to jāatceļ apstrīdētais lēmums.

111. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Lindorfera ir prasījusi [piespriest Padomei] atlīdzināt gan pirmās instances, gan apelācijas instances tiesāšanās izdevumus.

Secinājumi

112. Tādējādi es uzskatu, ka Tiesai ir:

— jāatceļ spriedums lietā T-204/01 tiktāl, ciktāl prasība tajā tika noraidīta ar pamatojumu, ka nepastāvēja aizliegta diskriminācija dzimuma dēļ;

— jāatzīst Padomes 1992. gada 13. jūlijā pieņemto vispārīgo noteikumu par Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 11. panta 2. punkta izpildi 10. panta 3. punkts par spēkā neesošu tiktāl, ciktāl ar to tiek noteikta tādu aktuāro vērtību izmantošana, kas atšķiras atkarībā no dzimuma;

— jāatceļ apstrīdētais Padomes 2000. gada 3. novembra lēmums;

— jāpiespriež Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus pirmajā instancē un apelācijas tiesvedībā.